

Krav og retningslinjer for SFF-IV¹

1. Om dokumentet

Dette dokumentet angir krav og retningslinjer som gjelder for ordningen "Sentre for fremragende forskning". Dokumentet er et vedlegg til kontrakten mellom Norges forskningsråd (heretter Forskningsrådet) og prosjektansvarlig om finansiell støtte til SFF-IV-sentrene (heretter omtalt som SFFen eller senteret), og inneholder utfyllende bestemmelser knyttet til organisering og drift av disse.

2. Organisering av senteret

2.1 Prosjektansvarlig (vertsinstitusjonen)

Prosjektansvarlig institusjon skal legge til rette for samlokalisering av senteret og stille egnede lokaler til rådighet for dette så raskt som mulig, og senest innen ett år fra kontraktinngåelse. Prosjektansvarlig institusjon skal bidra med administrative tjenester til drift av senteret.

Prosjektansvarlig skal etablere retningslinjer for driften av senteret ved sin institusjon for å sikre at senteret og virksomheten der er godt forankret i vertsinstitusjonens ledelse.

2.2 Samarbeidspartnere

Senterets samarbeidspartnere er listet i kontrakten med Forskningsrådet. Eventuelle endringer i sammensetningen av samarbeidspartnere forutsetter Forskningsrådets forutgående skriftlige godkjenning.

2.3 Styre og ledelse

2.3.1 Senterleder

Prosjektansvarlig skal oppnevne en senterleder som skal stå for den daglige driften av senteret. Den som oppnevnes skal være samme person som i SFF-søknaden var angitt som senterleder. Senterlederen har rollen som prosjektleder, med de ansvarsområder som fremgår av kontrakten (særlig generelle vilkår) mellom Forskningsrådet og prosjektansvarlig. Det er en forutsetning at senterleder skal være ansatt ved vertsinstitusjonen gjennom hele prosjektperioden. Det forventes at senterleder bruker en vesentlig del av sin arbeidstid til å lede senteret.

Forskningsrådet vil kun i særlige tilfeller godkjenne bytte av senterleder. Forskningsrådet skal informeres før det sendes formell skriftlig søknad om skifte av senterleder. Den som foreslås som ny leder, må ha tilsvarende vitenskapelig nivå, kompetanse og erfaring med forskningsledelse som senterlederen som skal avløses. Forskningsrådet vil, ved behov, innhente en faglig vurdering av den nye lederen som foreslås.

Dette gjelder ikke dersom skifte av senterleder er beskrevet i søknaden, slik at lederskiftet og den nye senterlederen allerede er evaluert av fageksperter og komiteer under søknadsbehandlingen. I slike tilfeller godkjenner Forskningsrådet skiftet automatisk.

Det er også anledning til å velge en løsning der to personer ansatt ved vertsinstitusjonen veksler på å ha stillingen som senterleder i løpet av prosjektperioden.

¹ Dette dokumentet erstatter en midlertidig versjon med samme tittel som var tilgjengelig i SFF-IV-utlysningen, og er en oppdatering av "Krav og retningslinjer for SFF" som var et vedlegg til kontraktene for SFF-III.

2.3.2. Senterstyre

Dersom senteret har samarbeidspartnere, skal senteret ha et eget styre. Hvis personell fra flere fakulteter eller institutter ved samme institusjon arbeider ved senteret, anbefales det også at senteret har eget styre. Hvis senteret i hovedsak er konsentrert i ett institutt, fakultet eller annen enhet, vil det være opp til prosjektansvarlig å avgjøre om senteret skal ha et eget styre eller ikke. Dersom senteret ikke har et eget styre, vil driften være underlagt prosjektansvarligs ordinære styresystem.

- Styrets fremste oppgave er å bidra til at senteret fungerer optimalt for å oppnå målene om fremragende forskningsresultater innen senterets definerte forskningsområder.
- Styret bør ha minst én representant fra hver samarbeidspartner.
- Styret skal sikre at senterets beslutninger er forankret hos vertsinstitusjonen og samarbeidspartnere.
- Styret skal sikre at samspillet mellom senter, prosjektansvarlig (vertsinstitusjon) og eventuelle samarbeidspartnere fungerer på en god måte.
- Styret skal informeres om senterets strategier og planlagte initiativer for å skaffe tilleggsfinansiering til prosjekter som støtter opp om senterets faglige mål.
- Det er opp til styret å bestemme om et nytt finansiert forskningsprosjekt støtter opp om senterets faglige mål, og dermed kan rapporteres som tilleggsfinansiering til Forskningsrådet.
- Styret skal godkjenne senterets regnskap og årsrapport.

2.3.3 Scientific advisory committee

Senteret skal ha en "Scientific Advisory Committee" (vitenskapelig komite). Denne komiteen skal delta i diskusjoner om senterets faglige strategi og faglige utfordringer gjennom hele prosjektperioden. Komiteen kan gi sentrene råd også i andre type spørsmål. Det anbefales å bruke internasjonale toppforskere i komiteen.

Navn og kontaktinformasjon på medlemmene av den vitenskapelige komiteen fremgår av kontrakten mellom prosjektansvarlig og Forskningsrådet. Senterstyret kan endre sammensetningen av den vitenskapelige komiteen. Forskningsrådet skal varsles om endringen.

3. Kontraktsforhandlingsmøte

Før inngåelse av kontrakt, vil Forskningsrådet innkalle til et kontraktsforhandlingsmøte.

Retningslinjene for driften av senteret, se punkt 2.1, skal foreligge før kontraktsforhandlingsmøtet. Det skal også legges fram en tidsplan for etableringen av senteret i møtet.

4. Bemanning og forskerutdanning

4.1 Lokalisering

Som hovedregel skal et senter bestå av samlokaliserte forskergrupper. Et senter kan ha samarbeidspartnere, men hovedtyngden av de ansatte skal arbeide ved vertsinstitusjonen.

4.2 Internasjonal forskerutveksling

Sentrene skal legge til rette for at stipendiater og forskere ved senteret har forskningsopphold i fremragende forskningsgrupper i utlandet. Sentrene skal også legge til rette for at ledende utenlandske forskere blir ansatt i professor II-stillinger, eller har forskningsopphold i kortere eller lengre perioder ved senteret.

4.3 Kjønnbalanse

Hvis det er kjønns-ubalanse blant førsteamanuenser eller professorer på forskningsfeltet, skal senteret etablere tiltak for å utvikle og kvalifisere forskertalenter fra det underrepresenterte kjønn til seniorstillinger ved senteret. Senteret skal kontinuerlig vurdere muligheten for å ansette fremragende forskere av det underrepresenterte kjønn.

4.4 Stipendiater

Sentrene skal bidra til PhD-utdanning, og det anbefales at det er minst like mange PhDer som postdoktorer ansatt ved en SFF.

Senteret skal bygge opp et godt faglig miljø på tvers av senterets faggrupper slik at stipendiater og yngre forskere får en bredere erfaringsbakgrunn enn de hadde fått ved å arbeide i en enkelt forskningsgruppe.

5. Finansiering

Et senteres *grunnfinansiering* skal fremgå av finansieringsplanen i Artikkel 6 i Avtaledokumentet.

Tilleggsfinansiering er senterets øvrige inntekter, herunder inntekter fra eksisterende og nye konkurranseutsatte prosjekter som støtter opp om senterets faglige mål. Senteret har beskrevet den planlagte tilleggsfinansieringen i prosjektbeskrivelsen. Det skal årlig rapporteres på oppnådd tilleggsfinansiering. Forholdet mellom planlagt og oppnådd tilleggsfinansiering vil inngå som en del av midtveisevalueringen og sluttevalueringen av senteret.

Dersom senterets grunnfinansiering inngår som egenfinansiering i eksterne prosjekter som er del av senterets tilleggsfinansiering, kan Forskningsrådet be om at dette framgår av den årlige framdriftsrapporteringen.

5.1 Tilsagn for en tidsperiode på 5 + 5 år

I avtaledokumentet gis det tilsagn om bevilgning i 5+5 år, gitt positivt utfall av midtveisevalueringen. Vedlegget til avtaledokumentet som inneholder prosjektbeskrivelse, budsjett og beskrivelse av særskilt høye kostnader gjelder hele 10-årsperioden. I vedlegget spesifiseres både grunnfinansieringen, og den planlagte tilleggsfinansieringen av senteret.

Hvis Forskningsrådet, på grunnlag av midtveisevalueringen, vedtar videreføring av senteret, skal det inngås ny kontrakt som gjelder for senterets siste 5-årsperiode. Denne kontrakten skal inneholde en oppdatert prosjektbeskrivelse og oppdatert finansierings- og kostnadsplan for prosjektperioden.

Forskningsrådets del av grunnfinansieringen for den første femårsperioden kan utgjøre maksimalt 50 % av Forskningsrådets planlagte finansiering av senteret for hele 10-årsperioden.

5.2 Særskilt høye driftskostnader

Sentre som har søkt om ekstra finansiering fra Forskningsrådet grunnet særskilt høye driftskostnader, skal i søknaden (og senere revidert søknad) gi en faglig begrunnelse for, en beskrivelse av, og en finansieringsplan for disse kostnadene. Finansieringsplanen kan også inneholde bevilgninger eller støtte fra andre enn Forskningsrådet.

Sentre som mottar finansiering til særskilt høye driftskostnader, skal årlig rapportere på bruken av disse midlene. Midler gitt til dekning av særskilt høye driftskostnader kan ikke benyttes til å dekke personal- og andre indirekte kostnader. Forskningsrådet forbeholder seg retten til å avslutte videre finansiering av de særskilt høye driftskostnadene dersom de ikke anvendes til det formål de opprinnelig er tiltenkt.

5.3 Statsstøtte

Alt forskningssamarbeid i senterets regi skal gjennomføres i "faktisk samarbeid", som er definert slik: *Samarbeid mellom minst to uavhengige parter for å utveksle kunnskap eller teknologi eller for å nå et felles mål på grunnlag av arbeidsdeling, der partene i fellesskap definerer omfanget av samarbeidsprosjektet, bidrar til dets gjennomføring og deler risiko og resultater. En eller flere parter kan bære alle kostnadene for prosjektet og dermed frita andre parter for finansiell risiko. Oppdragsforskning og yting av forskningstjenester anses ikke som en form for samarbeid.*

Dersom senteret har et foretak som samarbeidspartner, skal vilkårene i samarbeidsavtalen utformes på en slik måte at det sikrer at foretaket ikke mottar indirekte statsstøtte, slik dette er beskrevet i ESAs retningslinjer for statsstøtte til forskning, utvikling og innovasjon paragraf 28 bokstav b), c) eller d).

Dersom senteret har et foretak som samarbeidspartner som selv utfører FoU som del av samarbeidet, skal foretaket ikke få dekket noen av sine FoU-kostnader gjennom Forskningsrådets bevilgning til senteret. Foretaket skal ikke motta statsstøtte gjennom Forskningsrådets bevilgning, men må bære alle sine kostnader forbundet med deltakelsen selv.

Dersom det frembringes prosjektresultater i samarbeid mellom forskningsinstitusjoner og foretak, skal fordelingen av eier- og bruksrettigheter til disse fordeles slik at foretaket ikke mottar indirekte støtte fra forskningsinstitusjonene. Fordelingen av rettigheter må derfor være i tråd med ESAs retningslinjer for støtte til forskning, utvikling og innovasjon, paragraf 28 c). Dette innebærer at immaterielle rettigheter (IPR) fra prosjektet skal allokere til de ulike samarbeidspartnerne på en måte som fullgodt reflekterer deres arbeidspakker, bidrag og respektive interesser.

Dersom senteret har et foretak som samarbeidspartner, skal foretakets eventuelle bruksrett til prosjektbakgrunn eller prosjektresultater som er nødvendig for kommersiell utnyttelse av egne resultater frembrakt gjennom samarbeidet, gis på "rimelige og rettferdige vilkår"².

5.4 Forskningsinfrastruktur

Forskningsrådets bevilgning kan ikke brukes til å dekke kostnader til etablering av ny forskningsinfrastruktur. Bevilgningen kan imidlertid dekke kostnader knyttet til bruk av infrastruktur, inkludert avskrivingskostnader på institusjoners egne investeringer i forskningsinfrastruktur, jf. [Forskningsrådets generelle retningslinjer](#) for dette:
http://www.forskningsradet.no/no/Utstyr_og_forskningsinfrastruktur/1253954289368.

6. Tilgjengeliggjøring av forskningsdata

Sentrene skal følge Forskningsrådets til en hver tid gjeldende regler for tilgjengeliggjøring av forskningsdata.

7. Rapportering og oppfølging

Prosjektansvarlig skal hvert år sende framdriftsrapport for foregående år til Forskningsrådet. Fristen bestemmes av Forskningsrådet, og er for tiden 1. mars.

Prosjektansvarlig skal hvert år sende Forskningsrådet en årsmelding for det foregående år med informasjon om senterets faglige virksomhet, ansatte og økonomi. Fristen bestemmes av Forskningsrådet og er for tiden 1. april. Det finnes ingen mal for årsmeldingen, og sentrene velger selv hvordan de vil utforme denne.

I alle vitenskapelige artikler skal forfatterne opplyse om at forskningen delvis er finansiert av Forskningsrådets SFF-ordning. Dette gjelder uavhengig av om forskningen er finansiert av grunnfinansieringen eller tilleggsfinansieringen. Senterleder har ansvaret for å følge opp dette.

Følgende uttrykk SKAL inn i alle publikasjoner:

Engelsk: "Research Council of Norway"+"Centres of Excellence" + the project number.

Norsk: "Norges forskningsråd" + "Sentre for fremragende forskning" + prosjektnummeret.

² Med "rimelige og rettferdige vilkår" menes egnede vilkår, herunder økonomiske betingelser eller bestemmelser om vederlagsfrihet, som tar høyde for de konkrete omstendighetene ved den aktuelle forespørsel om eierskap eller bruksrett. Ved fastsettelsen av vilkårene skal verdien av de aktuelle resultatene eller bakgrunnskunnskapen, finansielle og ikke-finansielle bidrag, samt omfang, varighet eller andre karakteristika ved den forespeilede utnyttelse, tas med i betraktning. Vilårene skal utformes på en slik måte at det sikrer at foretakene som deltar i prosjektet ikke mottar indirekte statsstøtte, slik dette er beskrevet i ESAs retningslinjer for statsstøtte til forskning, utvikling og innovasjon paragraf 28 bokstav b), c) eller d).

Forslag til fulle setninger som kan brukes:

Engelsk: "This work was partially supported by the Research Council of Norway through its Centres of Excellence scheme, project number yyyyyy."

Norsk: "Dette arbeidet er delvis finansiert av Norges Forskningsråd gjennom ordningen Sentre for fremragende forskning, prosjekt nummer yyyyyy."

7.1 Site-visits

Forskningsrådet vil, i samråd med prosjektansvarlig, med hensiktsmessige mellomrom arrangere "site-visits" ved senteret. Site-visits er en kommunikasjonsarena mellom senteret, vertsinstitusjonen, senterets samarbeidspartnere og Forskningsrådet. Senteret skal ved slike besøk presentere forskningen og organiseringen av senteret. Rapporteringen fra senteret skal også diskuteres. Representanter for prosjektansvarlig, senterledelsen og Forskningsrådet skal være til stede ved besøkene. Eventuelle samarbeidspartnere og senterets styre bør delta. Forskningsrådet kan også invitere nasjonale eller utenlandske fagekspertter til å delta og kommentere på senterets utvikling og planer.

7.2 Midtveisevaluering

Forskningsrådet vil gjennomføre en midtveisevaluering av senteret om lag 3 ½ til 4 år etter oppstart av senteret. Forskningsrådet vil utarbeide et mandat for midtveisevalueringen.

Forskningsrådet vil bruke fagekspertter for å vurdere de faglige aspektene ved hvert senter. Generalister vil se sentrene i forhold til hverandre. Midtveisevalueringen vil ta utgangspunkt i de samme vurderingskriteriene som ble brukt ved søknadsbehandlingen. Hovedfokus vil derfor være senterets viktigste vitenskapelige resultater ("ground breaking results") i senterperioden. De andre vurderingskriteriene fra søkeprosessen vil også vektlegges.

Potensialet til forskningen som er under arbeid vil bli diskutert. Eventuelle faglige endringer i senterets pågående forskning og i arbeidsplanen for den siste femårsperioden vil også vurderes. Det vil vurderes i hvilken grad senterets organisering og administrative forhold støtter opp om fremragende forskning og forskerutdanning ved senteret.

Senteret vil ved midtveisevalueringen også bli vurdert etter hvor godt det har oppnådd tilleggsfinansiering som beskrevet i søknaden, og om det har oppnådd de andre selvdefinerte målene som er beskrevet i søknadens prosjektbeskrivelse under "How to measure centre success after 4/10 years?".

På grunnlag av midtveisevalueringen vil Forskningsrådet ta stilling til om senteret skal få bevilgning for siste femårsperiode, eller om senteret skal avsluttes ved utløpet av den første perioden. Rapporten fra midtveisevalueringen vil bli offentliggjort.

7.3 Sluttevaluering

Forskningsrådet kan gjennomføre en sluttevaluering av sentrene. Denne evalueringen vil legge vekt på de viktigste vitenskapelige resultatene senteret har oppnådd. Sentrene skal i så fall gi en kort redegjørelse for planene for videreføring av den beste forskningen. Denne evalueringen vil være mindre omfattende enn midtveisevalueringen, men vil resultere i en offentlig rapport.

Senteret vil ved sluttevalueringen bli fulgt opp på hvor godt det har oppnådd den angitte rammen for tilleggsfinansieringen.